

Huszár Sándor

Miért élünk a világon?

– kérdem én, és kérdezzük sokan. És szerintem a legemberibben Áron bá felelt a kérdésre, Tamási: Azért élünk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne. Ó drága bátyám. – mondom neki, de főleg már a két cserefa között, a farkaslaki templom tövében lévő sírja, s a Szervátius Jenő emlékműve előtt – Ó bátyám, kigyelmed is milyen nehéz kérdéseket tud feltenni. Hát akkor azt mondaná meg: hol s hogy vagyunk otthon?

Erre azonban már csak azt mondhatta, hogy mindenki maga dönti el az erre adandó választ. És én, neki székelysége révén rokona lévén, egy életen át kerestem is a feleletet. Merthogy eredeti otthonától, a Kükülők mentéről messzire vetett a sors. Kolozsváron születtem, Bukarestben vívtam életem nagy csatáit, mint a kisebbségi magyar kultúra fegyverhordozója. És most ez emlékező sorokat a tiszaparti Szegeden vetem papírra. Huszadik századi sors. Magunk keresésének egy – sajnos – tipikus alakzata.

De vajon valóban mi köt Erdélyhez, a hazámhoz? Az élet harmadik felvonásának a vége Felé, nehéz erre a válasz. De lám, lám Ilia tanár úr azt mondta egy nagybányai festő szegedi kiállításán, hogy ezt a világot én adtam neki. Én ismertettem meg nagybányával. És mondták mások is sokan. Nemcsak Takács Tibor Budapestről, de a felejthetetlen Fehér Ferenc újvidéki költő barátom is. Azt kell mondanom, hogy Nagybánya több barátot szerzett nekem, mint Erdély számos nagy hírű városa. Tehát én akkor is otthon voltam. Ziffer Sándor, Nagy Oszkár, Balla József és méltó utódjuk Kozma István városában. Sok bel- és külföldi barátomat vittem el hozzájuk, akik ma nem a Zazarra emlékeznek. Nem is a Kereszthegyre, vagy az István torony valóban történelmet idéző épületére. A művészekre, akik

emberek voltak. Akik örök-emberi ösztönnel ölelték magukhoz a földet, ahol éltek._ Keresték, mint Kozma István barátom is műveikben a magyarázatát annak, hogy miért szeretik azt a világot.

És nemcsak Máramaros ősisége látszott innen, de Európa és a világ birkózása a modern kifejezési módokkal, sőt több is ennél: a kozmoszba is innen nyílt kilátás. Ezért szerettem hát ezt a világot, mert azonos volt az értelmiségi voltunk törekvéseivel. De míg az én világlátásomra sok száz oldal elolvasása után derült fény, ők néhány vonallal elmondták véleményüket a helyzetről.

Persze maradt még egy kérdés, a legnehezebb minden művész foglalatosságban: hogy ez mit mond a kortársnak? Mit közvetít abból a sokoldalú emberi törekvésből, ami a világot összeköti? És erre a legnehezebb felelni. Talán meg sem kísérelem, ha a világ nem válaszol helyettem.

Nos amit elmondok az a hatvanas évek vége tájékán történt Kolozsváron. A Szamos partján laktunk akkor egy, az egyetemi tanszemélyzetnek épített panelházsoron. A kolozsvári Magyar Színház igazgatójaként kaptam ezt a lakást, tehát kiváltságos hely és tér volt. Három szoba, magas földszint és – mondom – a Szamos. Akkor én már (talán) a tizedik könyvemem adtam ki, és szépíróként is ismertek. Így esett, hogy egy napon nyugati vendéget jelentettek be nálam – a bejelentők. Úgy hívták az illetőt, hogy Patrícia Black, és a New York Times Kelet-Európai tudósítója volt. Tulajdonképpen. Mert valójában egy negyven körüli szexis, – nyugodtan mondhatom – szemtelen, bennünket lebecsülő amerikai csaj, aki a fiúja kíséretében érkezett meg. És ez még mind nem volt baj. A bibi ott kezdődött, amikor a nagyságát minden szempontból bizonyítani óhajtott. Hosszan elmondta, hogy Amerikában milyen villája van, mekkora a vagyona és közlési lehetősége – és mindezt egy panellakásban. Közben pedig nézett, mert szeme volt. És meglátta a falon a Kozma Pista Don Quijote című rézveretét – és nem tudta levenni a tekintetét róla. És felállt és közel

ment hozzá. Aztán leült, de újra felállt. És rákérdezett. És mikor ez így ment már jó ideje, megszólalt bennem az az emberség, amit én tálán Nagybányán tanultam. De lehet, hogy Gy. Szabó Bélánál Kolozsváron, vagy valahol más műhelyben Erdélyben. A humánus – mondom. Ami számomra kötelező. És akkor számomra kötelező. És akkor felálltam és leakasztottam a Kozma Pista rézveretét és azt mondtam a nőnek: ha ennyire beleszeretett, vigye haza. Legyen ez üzenet Erdélyből.

Ami ezt követte, engem is meglepett. Ez a szemtelenül dicsekvő – épp hogy nem – farát riszálóan, sajtónagysága minden átmenet nélkül elkezdett zokogni. És ezt mondta: eddig azt hittem, hogy maga a szegény és én vagyok a gazdag. Nem igaz. A helyzet fordított. Ha én végig vittem volna Amerikán sehhol sem történik efféle, hogy magának megtetszik egy ilyen értékes kép és a gazda leakasztja és a kezébe adja...

Hát ez bizony közel harminc esztendeje történt. De azért és most is hálás vagyok neked Kozma Pista. Mármint azért, hogy megleckéztették őket.

Huszár Sándor